

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ
«ХАЛЫҚ» ЖҚ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»
ЧФ «Халық»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
«Halyk» Private Foundation

PUBLISHED SINCE 1944

5 (405)

SEPTEMBER-OCTOBER 2023

ALMATY, NAS RK

В 2016 году для развития и улучшения качества жизни казахстанцев был создан частный Благотворительный фонд «Халык». За годы своей деятельности на реализацию благотворительных проектов в областях образования и науки, социальной защиты, культуры, здравоохранения и спорта, Фонд выделил более 45 миллиардов тенге.

Особое внимание Благотворительный фонд «Халык» уделяет образовательным программам, считая это направление одним из ключевых в своей деятельности. Оказывая поддержку отечественному образованию, Фонд вносит свой посильный вклад в развитие качественного образования в Казахстане. Тем самым способствуя росту числа людей, способных менять жизнь в стране к лучшему – профессионалов в различных сферах, потенциальных лидеров и «великих умов». Одной из значимых инициатив фонда «Халык» в образовательной сфере стал проект *Ozgeris powered by Halyk Fund* – первый в стране бизнес-инкубатор для учащихся 9-11 классов, который помогает развивать необходимые в современном мире предпринимательские навыки. Так, на содействие малому бизнесу школьников было выделено более 200 грантов. Для поддержки талантливых и мотивированных детей Фонд неоднократно выделял гранты на обучение в Международной школе «Мирас» и в *Astana IT University*, а также помог казахстанским школьникам принять участие в престижном конкурсе «*USTEM Robotics*» в США. Авторские работы в рамках проекта «Тәлімгер», которому Фонд оказал поддержку, легли в основу учебной программы, учебников и учебно-методических книг по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса», преподаваемого в 10-11 классах казахстанских школ и колледжей.

Помимо помощи школьникам, учащимся колледжей и студентам Фонд считает важным внести свой вклад в повышение квалификации педагогов, совершенствование их знаний и навыков, поскольку именно они являются проводниками знаний будущих поколений казахстанцев. При поддержке Фонда «Халык» в южной столице был организован ежегодный городской конкурс педагогов «*Almaty Digital Ustaz*».

Важной инициативой стал реализуемый проект по обучению основам финансовой грамотности преподавателей из восьми областей Казахстана, что должно оказать существенное влияние на воспитание финансовой

грамотности и предпринимательского мышления у нового поколения граждан страны.

Необходимую помощь Фонд «Халык» оказывает и тем, кто особенно остро в ней нуждается. В рамках социальной защиты населения активно проводится работа по поддержке детей, оставшихся без родителей, детей и взрослых из социально уязвимых слоев населения, людей с ограниченными возможностями, а также обеспечению нуждающихся социальным жильем, строительству социально важных объектов, таких как детские сады, детские площадки и физкультурно-оздоровительные комплексы.

В копилку добрых дел Фонда «Халык» можно добавить оказание помощи детскому спорту, куда относится поддержка в развитии детского футбола и карате в нашей стране. Жизненно важную помощь Благотворительный фонд «Халык» оказал нашим соотечественникам во время недавней пандемии COVID-19. Тогда, в разгар тяжелой борьбы с коронавирусной инфекцией Фонд выделил свыше 11 миллиардов тенге на приобретение необходимого медицинского оборудования и дорогостоящих медицинских препаратов, автомобилей скорой медицинской помощи и средств защиты, адресную материальную помощь социально уязвимым слоям населения и денежные выплаты медицинским работникам.

В 2023 году наряду с другими проектами, нацеленными на повышение благосостояния казахстанских граждан Фонд решил уделить особое внимание науке, поскольку она является частью общественной культуры, а уровень ее развития определяет уровень развития государства.

Поддержка Фондом выпуска журналов Национальной Академии наук Республики Казахстан, которые входят в международные фонды Scopus и WoS и в которых публикуются статьи отечественных ученых, докторантов и магистрантов, а также научных сотрудников высших учебных заведений и научно-исследовательских институтов нашей страны является не менее значимым вкладом Фонда в развитие казахстанского общества.

С уважением, Благотворительный Фонд «Халык»!

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2023

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2023

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2023

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 5. Number 405 (2023), 270-285
<https://doi.org/10.32014/2023.2518-1467.591>

UDK 20.01.45

© *D. Shrymbay**, *E. Adylbekova*, 2023

South Kazakhstan State Pedagogical University, Kazakhstan Shymkent.

E-mail: dana_26_06@mail.ru

IMPROVING THE PROFESSIONAL TRAINING OF TEACHERS BASED ON THE USE OF A MASSIVE OPEN ONLINE COURSE

Shrymbay Dana — doctoral student in the specialty «Informatics teacher training», Faculty of Physics and Mathematics, South Kazakhstan State Pedagogical University, A. Baitursynov street 13, 160012, Shymkent, Kazakhstan

E-mail: dana_26_06@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-0382-5687>;

Adylbekova Elvira — Candidate of pedagogic sciences, docent, Faculty of Physics and Mathematics, South Kazakhstan State Pedagogical University, A. Baitursynov street 13, 160012, Shymkent, Kazakhstan

E-mail: adylbekova_elvir@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0003-1471-0137>.

Abstract. This article aims to test the effectiveness of mass open online courses (MOOCs) to develop and improve the professional competence of future computer science teachers. The professional competence of future teachers was considered as a combination of knowledge, skills, strategies acquired in the course of their training and the improvement of integrated activities using digital and network technologies to solve professional tasks. The relevance of the development of professional competencies of future teachers was due to the lack of their knowledge and skills, which was reflected in the diagnostic stage of the analysis of the use of digital and network technologies in the educational process. To develop the professional competence of future teachers, many approaches and tools have been used, one of which is mass open online courses (JAP). In this study, mixed methods were used, for example, theoretical analysis of the relevant literature, generalization, systematization, clarification of conclusions and statistical analysis of a pedagogical experiment. The initial data were collected using questionnaires from researchers before and after the experiment. The results of this study confirm that the IOC as a distance learning technology had a positive impact on all participants and effectively increased the professional competence of future teachers depending on the four components (motivational, technological, cognitive and ethical) and the proposed indicators of the professional competence of future teachers.

Keywords: information technology, digital skills, professional competence, distance learning, Mass Open Online Courses (MOOCs)

© Д.А. Шрымбай*, Э.Т. Адылбекова, 2023

Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті.

E-mail: dana_26_06@mail.ru

МҰҒАЛІМДЕРДЕҢ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҒЫН ЖАППАЙ АШЫҚ ОНЛАЙН КУРС ҚОЛДАНУ НЕГІЗІНДЕ АРТТЫРУ

Шрымбай Дана Абилахатқызы — «Информатика педагогтерін даярлау» мамандығы бойынша докторант, Физика-математика факультеті, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті, А. Байтұрсынов 13, 160012, Шымкент, Қазақстан

E-mail: dana_26_06@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-0382-5687>;

Адылбекова Эльвира Тулепбергеновна — Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Физика-математика факультеті, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті, А. Байтұрсынов 13, 160012, Шымкент, Қазақстан

E-mail: adylbekova_elvir@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0003-1471-0137>.

Аннотация. Бұл мақалада болашақ информатика мұғалімдерінің кәсіби дайындығын дамыту және құзыреттілікті арттыру үшін жаппай ашық онлайн-курстардың (МООС) тиімділігін тексеру мақсаты қарастырылған. Болашақ мұғалімдердің кәсіби дайындығы оларды оқыту барысында алынған білім, дағдылар, стратегиялардың үйлесімі және кәсіби міндеттерді шешу үшін цифрлық және желілік технологияларды пайдалана отырып, интеграцияланған қызметті жетілдіру ретінде қарастырылды. Болашақ мұғалімдердің кәсіби дайындығын жетілдірудің өзектілігі олардың білімі мен дағдыларының жеткіліксіздігімен байланысты болды, бұл білім беру процесінде цифрлық және желілік технологияларды қолдануды талдаудың диагностикалық кезеңінде көрініс тапты. Болашақ мұғалімдердің кәсіби дайындығын жетілдіру үшін көптеген тәсілдер мен құралдар қолданылды, олардың бірі – жаппай ашық онлайн курстар (ЖАОК). Бұл зерттеуде аралас әдістер қолданылды, мысалы, тиісті әдебиеттерді теориялық талдау, жалпылау, жүйелеу, тұжырымдарды нақтылау және педагогикалық эксперименттің статистикалық талдауы. Бастапқы деректер экспериментке дейін және одан кейін зерттеушілердің сауалнамалары арқылы жиналды. Осы зерттеудің нәтижелері ЖАОК қашықтықтан оқыту технологиясы ретінде барлық қатысушыларға оң әсер еткенін және болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін төрт компонентке (мотивациялық, технологиялық, когнитивті және этикалық) және болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігінің ұсынылған көрсеткіштеріне байланысты тиімді арттырғанын растайды.

Түйін сөздер: ақпараттық технологиялар, цифрлық дағдылар, кәсіби дайындық, қашықтықтан оқыту, жаппай ашық онлайн курстар (ЖАОК)

© Д.А. Шрымбай*, Э.Т. Адылбекова, 2023

Южно-Казахстанский государственный педагогический университет,
Шымкент, Казахстан.
E-mail: dana2606@mail.ru

ПОВЫШЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ ПРИМЕНЕНИЯ МАССОВОГО ОТКРЫТОГО ОНЛАЙН- КУРСА

Шрымбай Дана Абилахаткызы — докторант специальности «Подготовка педагогов информатики», факультет физики-математики, Южно-Казахстанский государственный педагогический университет, Шымкент, Казахстан

E-mail: dana_26_06@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-0382-5687>;

Адылбекова Эльвира Тулепбергеновна — кандидат педагогических наук, доцент, факультет физики -математики, Южно-Казахстанский государственный педагогический университет, Шымкент, Казахстан

E-mail: adylbekova_elvir@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0003-1471-0137>.

Аннотация. В статье рассматривается эффективность массовых открытых онлайн-курсов (МООС) для развития профессиональных компетенций и повышения компетентности будущего учителя информатики. Профессиональная компетентность будущих учителей рассматривалась как сочетание знаний, навыков, стратегий, полученных в ходе их обучения, и совершенствование интегрированной деятельности с использованием цифровых и сетевых технологий для решения профессиональных задач. Актуальность развития профессиональной компетентности будущих педагогов обусловлена недостаточностью знаний и умений, что было выявлено на диагностическом этапе анализа использования цифровых и сетевых технологий в образовательном процессе. Для развития профессиональных компетенций будущих учителей были использованы некоторые подходы и инструменты, одним из которых являются массовые открытые онлайн – курсы (МООК). В этом исследовании использовались смешанные методы, такие как теоретический анализ соответствующей литературы, обобщение, систематизация, уточнение выводов и статистический анализ педагогического эксперимента. Исходные данные были собраны с помощью опросов исследователей до и после эксперимента. Результаты настоящего исследования подтверждают, что МООК как технология дистанционного обучения оказала положительное влияние на всех участников и эффективно повысила профессиональную компетентность будущих учителей по четырем компонентам (мотивационного, технологического, когнитивного и этического) и предлагаемым показателям профессиональной компетентности будущих учителей.

Ключевые слова: информационные технологии, цифровые навыки, профессиональные компетенции, дистанционное обучение, массовые открытые онлайн-курсы (МООС)

Кіріспе

Бүгінгі студенттер ақпараттық технологиялармен және желілермен қоршалған, олар барлық салада кеңінен қолданылып, білім алу үшін таптырмас құрал болып отыр. Қазіргі студенттер Цифрлық дәуірде туылғандықтан технологиялық тұрғыдан дамыған деген болжам олардың кәсіби дайындыққа жетудегі ілгерілеуін шектеуі мүмкін. Сауалнамаға дейін жүргізілген талдау болашақ мұғалімдердің тиімді оқыту үшін жеткілікті цифрлық дағдылары жоқ екенін растайды. АКТ-ны жақсы білсе де, мұғалімдер жаңа технологияны болашақ кәсібіне енгізе алмауы және дидактикалық мақсатта жеткілікті құзыреттілігін көрсете алмауы мүмкін.

Білім беруді цифрландыру және пандемия мұғалімдердің қазіргі рөлін күрт өзгертті, олардың кәсіби қызметіндегі жаңа құзыреттіліктерге қатысты жаңаша стандарттар мен үздіксіз кәсіби өсуге қойылатын талаптарды әкелді. Мұғалімдер – тек білім тасымалдаушылары ғана емес, сонымен қатар цифрлық оқу орталарымен жұмыс істеу бойынша ұсыныстар беретін нұсқаушылар. Бұл процестер студенттерге де жаңа талаптар қойды. Атап айтқанда, пандемия АКТ-ның білім беру құралы ретіндегі рөлін күшейтті және бірлескен жан-жақты білім жинақтау үшін оқытушылар мен студенттер арасындағы өзара әрекеттесуі. Осылайша, оқытушылар мен оқушылар цифрлық технологиялармен жұмыс істеу, өзіндік жұмысты ұйымдастыру, тиісті ақпаратты іздеу немесе пайдалану, сондай-ақ топтық жұмыс және ынтымақтастық дағдыларын игеру бойынша білім, білік және дағдыларды игеруі керек. Цифрлық дәуір пайдаланушылардан ойлаудың жаңа стилін және заманауи технологияларға негізделген жаңа білімге бейімделу қабілетін дамытуды талап етеді. Бұл студенттерге де, оқытушыларға да қатысты және мұғалімдердің цифрлық дағдыларын қалыптастыру, қазіргі әлемнің қажеттіліктеріне байланысты, сөзсіз, цифрлық технологияларды меңгерген жоғары білікті оқытушыға байланысты болады. Осыған байланысты кез-келген дайындық бағыттары шеңберінде көпфункционалды, пәннен тыс және көп өлшемді негізгі құзыреттерді дамыту қажет. Мұндай құзыреттілікке ие болу, әрине, адамның кәсіби және әлеуметтік өміріндегі мәселелерді шешуге көмектеседі. Жоғарыда аталған барлық мәселелер мен зерттеу нәтижелерін ескере отырып, зерттеушілер болашақ мұғалімдердің кәсіби дайындығын жетілдіруді өте өзекті мәселе деп санайды. Оқушылар технологияның қарқынды дамуы жағдайында өмір сүретіндіктен, технологияның барлық мүмкіндіктерін пайдалана отырып, жаңа өзгерістерге бейімделе алатын, өзін-өзі дамыта алатын және жоғары сапалы білім бере алатын цифрлық оқытушылар ғана бар. Сондықтан болашақ мұғалімдердің кәсіби дайындығын дамытудың тиімді әдістерін зерттеу өте маңызды. Зерттеу болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігі тұжырымдамасын нақтылайды, компоненттерді, өлшеу деңгейлерін және критерийлерді анықтайды. Сонымен қатар, ЖАОК тиімділігі тексеріліп, педагогикалық эксперименттің нәтижелері шығарылады. Соңында, зерттеу болашақ мұғалімдердің цифрлық құзыреттілігін дамыту теориясын тұжырымдайды. Бұл мәселелерді шешу болашақ мұғалімдердің сандық

құзыреттілігін теориялық және практикалық тұрғыдан қарастыру, сондай-ақ ЖАОК сияқты қашықтықтан оқыту технологиялары туралы білімді кеңейту арқылы зерттеулерге ықпал етеді.

Кәсіби құзыреттілік жұмыс, демалыс және байланыс үшін ақпараттық технологияларды сыни пайдалануды қамтиды. Жалпы құзыреттілік ақпаратты алу, бағалау, сақтау, өндіру, ұсыну және бөлісу, сондай-ақ Интернет арқылы байланысу және ынтымақтастық желілеріне қатысу. Құзыреттіліктің көптеген анықтамалары бар, соның ішінде тапсырмаларды орындау үшін ақпараттық-коммуникациялық технологиялар мен цифрлық медианы пайдалану кезінде қажет білім, дағдылар, көзқарастар, стратегиялар мен хабардарлықтар жиынтығы.

Оқытушылардың құзыреттіліктерінің құрылымы олардың кәсіби қызметінің барлық аспектілерін көрсетеді және алты саладағы үш негізгі құзыреттілікті анықтайды. Бірінші бағыт мұғалімдердің оқуды жақсарту, оқушылармен, ата-аналармен, әріптестермен кәсіби қарым-қатынас орнату және ынтымақтастық ортасында рефлексиялық тәжірибе мен кәсіби өсуді дамыту үшін цифрлық құрылғыларды пайдалану туралы білімін қамтиды. Педагогикалық құзыреттілік саласы мұғалімдердің цифрлық ресурстармен жан-жақты жұмыс істеу және оларды оқу мақсаттарына, оқыту стратегияларына және оқытушылық қызметке бейімдеу қабілеті мен жауапкершілігін ашады. Сонымен қатар, ол мұғалімдердің оқу процесін жобалау және жоспарлау кезінде цифрлық құрылғыларды пайдалану қабілетін, бағалау стратегияларын және оқушылардың өзін-өзі немесе топтық оқытуын ұйымдастыру және ынталандыру әдістерін қамтиды. Құзыреттіліктің соңғы саласы олардың қабілетіне немесе оқушылардың ақпаратпен жұмыс істеу, жауапкершілікпен пайдалану, цифрлық мазмұнды құру, өзара әрекеттесу және мәселелерді шешу құзыреттілігін арттыру жауапкершілігіне бағытталған.

Бұл зерттеудің бастапқы мақсаты — болашақ мұғалімнің кәсіби дайындығын ЖАОК құрастыру және қолдану арқылы дамыту. Демек, тұжырымдаманы анықтау қажеттілігі әдебиеттерді талдауды қамтиды.

Құзыреттілікті дамыту кейбір дағдыларды жетілдірудің және жаңаларын игерудің, жеке қасиеттерін арттырудың, жаңа жағдайларда өз бетінше әрекет ету сенімділігі мен қабілеттілігін арттырудың көп факторлы, иерархиялық және уақытты қажет ететін процесі ретінде сипатталады.

Болашақ мұғалімдердің құзыреттілігінің құрылымын мотивациялық, технологиялық, ойлау, этикалық деп бөлуге болады.

Мотивациялық. Болашақ мұғалімнің қызметі және цифрлық технологияларды қолдану қажеттілігі; цифрлық технологияларды пайдалану үшін қажетті білім мен дағдыларды игеру.

Технологиялық. Болашақ оқытушының техникалық мәселелерді шешу және цифрлық технологияларды тұжырымдамалық тұрғыдан түсіну қабілеті, білімі мен іскерлігі.

Ойлау. Болашақ мұғалім цифрлық контентпен және желілік ресурстармен,

дерекқорлармен сыни, шығармашылық жұмыс істеу білімі, білігі, дағдыларына ие болуы тиіс; инновациялық цифрлық технологияларды пайдалана отырып, білім беру процесін дербес модельдеу, өзінің деңгейі мен дамуын, жеке жетістіктерін саналы және жеке-дара жүзеге асыру мен бақылауды реттеу қабілеті.

Этикалық. Өзінің және басқалардың зияткерлік құқықтарын, жеке пікірлерін, көзқарастарын, коммуникациясын, цифрлық білім беру ортасын қорғау және дербес деректердің құпиялылығын қорғау.

Құзыреттіліктің барлық компоненттері өзара байланысты. Дегенмен, мотивациялық компонентке назар аудару ең маңызды болып табылады. Оқушылардың технологияға деген оң көзқарасын қалыптастыру үшін оқытушылар оқу процесінде модельдің тиімді қолданылуын көрсетуі керек. Студенттерге технологияны тұтынушы емес, жасаушы ретінде қалай пайдалану керектігін үйрету керек, білімді дамыту мен таратудың барлық мүмкіндіктерін анықтау және пайдалану арқылы технологиялық шеберлікті көрсету керек. Когнитивті компонент сандық мазмұнды бағалауға арналған білімді немесе дағдыларды және ақпараттың орындылығы мен сенімділігін анықтау қабілетін қамтиды. Оқытушылар студенттерге когнитивті құзыреттілікті дамыту мақсатында нақты шешімдер қабылдау үшін цифрлық деректерді салыстыруға үйретуі керек. Құзыреттіліктің соңғы компоненті мыналарды қамтиды: технологияны пайдалану кезінде басқа адамдармен жауапкершілікпен қарым-қатынас жасау. Ол жеке ақпаратты қорғауға, адамдардың көзқарастарын құрметтеуге және авторлық құқық туралы заңдарды сақтауға үйретуді қамтиды.

Болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігі тұжырымдамасын, оның деңгейлері мен көрсеткіштерін анықтай отырып, зерттеушілер оны дамыту әдістерін қарастырады. ЖАОК құрастыру мен қолдануға байланысты бірнеше талдаулар жүргіздік.

Саратов мемлекеттік құқық академиясы ұстазы (Вьюшкина, 2015) ЖАОК негізінде пәнаралық байланыс тиімді жүзеге асатындығын, ЖАОК құруда пәндік-тілдік тәсілді қолдану оқытудың осы түрін қолданудың жаңа перспективаларын ашуы мүмкін, бірақ байыпты теориялық зерттеулер мен эксперименттік тексеруді қажет ететіндігін айтады.

Автор өз жұмысында (Семенова, 2018) ЖАОК-ты оқу процесіне интеграциялау тәжірибесін талдау білім беру бағдарламаларына онлайн-курстарды енгізудің үш негізгі түрін бөліп көрсетеді:

- 1) ЖАОК-ты аралас оқыту форматына енгізу;
- 2) білім беру бағдарламасының күндізгі курстарының бір бөлігін онлайн-пәндерге ауыстыру;
- 3) барлық курстар ЖАОК форматында оқылатын онлайн бағдарламасын құру.

Бұл жұмыста автор (Белоглазов, 2017) ЖАОК-тың оқу процесіне интеграциялануына негізделген жаңа "гибридті" формалар компьютерлік технологиялар саласында өзекті болып табылады. Білімнің бұл саласы өте маңызды және тез өзгеріп отырады, бұл көптеген ресейлік университеттерде

жетіспейтін білікті педагогикалық кадрларды қажет етеді. ЖАОК пайдалану оқу материалдарының сапасын арттыруға да, қолда бар оқытушылар құрамының біліктілігін арттыруға да ықпал етуі мүмкін екендігін айтады.

Автор өз еңбегінде «ЖАОК курстары-негізгі білім беру бағдарламалары бойынша оқытуды жетілдірудің жолы. Университеттердің бәсекелестігі әртүрлілік пен эксперименттерге, сапа рейтингтерінің пайда болуына әкеледі. "Ресейдің ұлттық ашық білім беру платформасына" енгізілген курстармен және өздерінің ЖАОК платформаларының курстарымен алмасу негізінде университеттер арасында желілік өзара іс-қимыл дамитын болады. Жоғары оқу орындары курстарды, мысалы, әзірлеуші университетпен желілік өзара іс-қимыл туралы шарт жасасу арқылы пайдалана алады, бұл оларға лицензиялау мен аккредиттеуден өту кезінде курстарды өздерінің білім беру бағдарламаларын ресурстық қамтамасыз ету бөлігі ретінде пайдалануға мүмкіндік береді», деп көрсеткен (Макавейчук, 2015).

Автор тыңдаушылардың қажеттіліктерін бағалауды жүргізу, ЖОО-ның бәсекелестік позициялауындағы онлайн-курстардың фокусын күшейту, оның талапкерлік науқанына ЖАОК енгізу, оқытушылардың құзыреттерін өзектендіру және оқыту сапасын арттыру, қамтамасыз, сонымен қатар ЖАОК-ты оқу процесіне интеграциялаудың тиімділігі мен қауіпсіздігі, сондай-ақ шығындарды оңтайландыру және ЖАОК өндірісінен түсетін кірісті ұлғайтуды ету ұсынады (Захарова, 2019).

Халықаралық зерттеулерге қарасақ ЖАОК цифрлық тәжірибесін дамытатынын көрсетті. Кейбір эмпирикалық зерттеулерде ЖАОК мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамыту құралы ретінде қарастырылады. Сонымен қатар, бірнеше зерттеулер ЖАОК-қа кәсіби даму құралы ретінде ерекше назар аударады. ЖАОК — бұл қашықтықтан білім беруді дамытудың жаңа жолы. ЖАОК оқу процесінде кәсіби құзыреттілікті арттыру құралы ретінде танылған. ЖАОК адамдар арасында ақпарат алмасу және технологияны қолдана отырып байланыс құру кезінде тиімді оқыту мүмкіндіктерін қолдайды. ЖАОК қатысушыларға дәстүрлі онлайн курс парадигмасынан ерекшеленетін ауқымы үлкен, ашықтығы және икемділігі арқылы өз дағдыларын нығайтуға мүмкіндік береді. ЖАОК-қа қатысу және өзара әрекеттесу арқылы білімді жинақтау сандық, ақпараттық, мәдени, шығармашылық және техникалық дағдыларды қоса алғанда, көптеген құзыреттіліктерге ықпал етеді. ЖАОК дамыту және оған қатысу мұғалімдерге қашықтықтан оқыту ортасында ашық білім беру ресурстарын пайдалануға, мазмұнды ұжымдық түрде құруға, бөлісуге мүмкіндік береді. Бұл болашақ мұғалімдер материалдар арқылы өзара әрекеттесе алады, желілер мен ақпараттар арқылы сөйлесе алады, онлайн қауымдастық құра алады, оқытуды насихаттай алады және өз тәжірибелерімен бөлісе алады. ЖАОК-қа қатысуды, кәсіби құзыреттілікті және өзін-өзі басқару, зерттеу, ақпарат алмасу және басқаларға жәрдемдесу арқылы онлайн оқыту дағдылары мен ашық білім беру кеңістігіндегі жауапкершілікті дамытуды талап ету арқылы болашақ оқытушының кәсіби құзыреттілігін арттырады. ЖАОК

көмегімен болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың теориялық негізін анықтау, болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілік тұжырымдамасын, кәсіби құзыреттілікті өлшеу деңгейі мен көрсеткіштерін анықтау және әдісті әзірлеу және оның тиімділігін сынау сияқты бірнеше міндеттерді қояды.

Бұл зерттеу ЖАОК кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру үшін өте маңызды деген гипотезадан басталады. Осылайша, бұл зерттеудің мақсаты болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға қатысты тұжырымдалған гипотезаны тексеру, кәсіби құзыреттіліктің мотивациялық, технологиялық, когнитивтік және этикалық компоненттерін қалыптастырудағы ЖАОК қолдану тиімділігі мен мүмкіндіктерін тексеру болып табылады.

Материалдар мен әдістер

Жаппай ашық онлайн курстардың құрылымы курс басталатын кезде платформада курстың мақсаты мен мазмұны, талаптары, дайындалу әдістері, басталуы мен аяқталуы туралы мәлімет көрсетіледі. Сол мәліметтерге сүйене отырып, өзіне қажетті курсты таңдай алады. Курс дәрістері бейнежазба арқылы көрсетіледі. Курстарды оқу кезінде бақылау сұрақтарды, тесттерді тапсыру талап етіп отырады. Жаппай ашық онлайн курс тыңдаушыларға интерактивті байланыс қарастырылған. Курсты оқу барысында білім алушы курс бойынша туындаған кез-келген сұрағын жолдай алады. Курсты оқитын тыңдаушыларға уақыт шектемесі қойылған. Курстар аптаға бөлініп өткізіледі. Курстың ашылу мен аяқталу уақытысы нақты көрсетіледі. Дәрістерді тындап, белгіленген тапсырмаларды уақытынан бұрын тапсырып отыру қажет. Курс аяқталған соң емтихан сұрақтарын тапсырады. Курсты толық аяқтап біткен білім алушыға сертификат беріледі.

ЖАОК пайдаланудың артықшылықтары:

- Пайдалы байланыстар.

Білім алушылар онлайн курс бойынша байланыс ұйымдастыруға мүмкіндік алады, онда олар білімдерін бір-бірімен бөлісіп қана қоймай, сонымен қатар тексеруші ретінде де әрекет етеді. Әдетте қашықтықтан білім беру курсының әрбір қатысушысы бірнеше студенттің жұмысын тексеруі керек. Өз кезегінде оның жұмысын бірнеше тыңдаушылар да тексереді.

- Жылдам кері байланыс және бағалау.

Жұмысты тапсырғаннан кейін студенттер өз білімдерін бірден бағалайды. Бұл ретте, әрбір онлайн білім алушының емтиханды қайта тапсыруға немесе тестті қайта жазуға мүмкіндігі бар.

- Әлемнің үздік оқытушылары.

Онлайн оқытуды әлемдегі ең танымал университеттердің ең жоғары білікті оқытушылары жүргізеді. Қашықтықтан оқыту курсының әрбір студенті жүргізушімен жеке сөйлесуге мүмкіндік алады.

- Тегін онлайн оқыту.

Онлайн курсты тыңдау және тапсырмаларға қатысу үшін ақы алынбайды. ЖАОК курсының шығындары бетпе-бет оқу шығындарымен салыстыруға

келмейді. Әр курс студенттің өзіне ыңғайлы оқу кестесін құра алатын уақыт шеңберімен шектеледі. Дәрісті кейінірек көруге болады немесе тақырып түсініксіз болса, бірнеше рет қайта қарауға болады. Үй тапсырмасы кез-келген ыңғайлы уақыт аралығында және кез-келген қарқынмен орындалады.

- Жаңа мамандықтар.

Еңбек нарығы қарқынды дамып келеді. Ұзақ уақыт бойы қарапайым университеттерде оқытылмайтын мамандықтар пайда болып және сұранысқа ие болып келеді.

- Құрылымдық материалды беру.

Заманауи байланыс құралдары ақпараттың берілуін оңтайландыруға мүмкіндік береді, оны қысқа және қабылдауға ыңғайлы етеді. Қысқа бейнелерді тыңдаушылар, мысалы, ұзақ дәріске қарағанда әлдеқайда жақсы қабылдайды.

- Аралас онлайн оқыту жүйесі.

Қашықтықтан оқыту процесі әртүрлі материалдарды пайдалануды қамтиды. ЖАОК қашықтықтан білім беру курстары бейнелермен шектелмейді, олар әртүрлі сілтемелермен толықтырылады: мәтіндік құжаттар, аудио файлдар, форумдардағы және әлеуметтік желілердегі талқылаулар.

- Оқу процесі мен оқу материалдарының ұйымдастыру мүмкіндігі.

Жаппай ашық онлайн курстар арқылы дәстүрлі курстың да сапасы жақсара алады. Жаппай ашық онлайн курстары өзара байланыс жасау арқылы оқуды білдіреді. Жаппай ашық онлайн курстары, жаһандық білім беру саласындағы білім алудың танымал үрдістерінің бірі. ЖАОК кез-келген пәнді тегін, өзіңізге ыңғайлы уақытта оқып және сертификат алуға мүмкіндік береді. Әр адам жер шарының кез-келген жерінен жетекші университеттерінің, мұғалімдердің тәжірибелермен әзірлеген курстары бойынша білім алуға мүмкіндігі бар. ЖАОК емтихандарға дайындалуға, қайта даярлау курсынан өтуге, мұғалімдердің кәсіби дайындығын жетілдіруге мүмкіндік береді. Жаппай ашық онлайн курстары ашық білім беру формасы түрінде онлайн платформаларды қолданады. ЖАОК негізгі мақсаты кең аудиторияға ашық түрле сапалы білім беру болып табылады (Джусубалиева, 2017).

Оқытушының кәсіби дайындығын және жеке мақсаттарын іске асырылуы.

Бұл форматтың артықшылықтар тобына мыналар кіреді:

- жарнамалық мүмкіндіктер (университеттің онлайн курсын құрған оқытушылар жарнамасы курстардың авторы);

- жаңа білім беру форматымен жұмыс тәжірибесі (инновациялық зерттеу және әр түрлі аудиторияда оқыту тәжірибесін алу мүмкіндігі);

- оқытушының жеке ұстанымдарын жүзеге асыру мүмкіндігі (өз беделіңіз үшін жұмыс істеу, әріптестеріңіздің бірінші болып ЖАОК-ты іске қосу мүмкіндігі, жетістіктер тізімін толықтыру тәсілі, жаңа байланыстар алу);

- өз білімі мен тәжірибесімен бөлісу;

- жаңа білім беру форматының зерттеу әлеуетін игеру (ЖАОК курсқа қатысатын көптеген адамдарға жол ашады, оны эксперименттік алаң ретінде пайдалануға болады, мысалы, жаңа әдістер үшін оқыту немесе әлеуметтік, педагогикалық және басқа зерттеулер);

- қаржылық ынталандыру (кейбір жоғары оқу орындарында оқытушыларға онлайн-курсты әзірлегені үшін беріледі);

- кәсіби өсу және сертификаттау (оқыту қорытындысы бойынша тыңдаушы өзі де рөл атқара алады оқытушы жоғары оқу орнының талаптарын сақтай отырып, курсты аяқтау туралы сертификат беруге құқылы — ЖАОК әзірлеушісі болып табылады).

Оқытудың қол жетімділігі мен ұтқырлығы (тыңдаушылардың кең аудиториясына, соның ішінде халықаралық аудиторияға қол жетімділік, өз бетінше оқу мүмкіндігі, сондай-ақ тегін-ЖАОК үздік оқытушыларда тегін оқыту тәсілі ретінде пайда болды).

Қазақстанның білім беру жүйесінде ЖАОК қолдану

Онлайн оқыту - бұл оқытушы мен білім алушы ақпараттық технологиялар арқылы ара қашықтықта өзара әрекеттесетін білім алу түрі. Қашықтықтан оқыту кезінде білім алушы әзірленген бағдарлама бойынша білім алады, вебинарларды мен тапсырмаларды қарап, оқытушыдан онлайн-чатта кеңес алады. Онлайн білім беру технологиялары келесі түрлерді қамтиды: бейне-дәріс, онлайн-дәріс, мультимедиа-дәріс, телевизиялық дәріс; электрондық оқу басылымдары бойынша білім алушылардың өзіндік жұмысы (электрондық оқулықтар, мультимедиялық оқыту бағдарламалары, тренажерлер, ақпараттық-анықтамалық жүйелер), виртуалды зертханалық практикумы (имитациялық модельдер), компьютерлік тестілеу жүйелері; форумдар, чаттар және электрондық пошта арқылы кеңес беру; өзге де телевизиялық, желілік және кейс-технологиялар, жобалау жұмысы.

Қазақстанға төтенше жағдай енгізілген жағдайда онлайн оқытуды сапалы ұйымдастыру өте өзекті болып саналады. Еліміздің білім беру жүйесінің алдына үздіксіз білім беру үшін мүмкіндік жасау міндеті қойылған. Қазақстанның ақпараттық кеңістігінде білім алушыларға арналған түрлі білім беру платформалары бар, мысалы: Bilimland, Daryn Online, Kundelik, Platonus, Univer, Edupage, BTS education, U-study, AGS. Бүгінгі күні "Zoom" стримингтік сервисі, "Coursera" ең ірі платформасы өз қызметтерін тегін ұсынды. Мұнан басқа Google Classroom, Hangouts, Kundelik, Moodle жүйелерін қолдануға болады. Bilimland өз контентінің 40 мың бірлігін тегін ұсынды. Қазақстанның білім беру мекемелерінде негізінен бейнеконференция өткізу үшін келесі платформалар қолданылады: Zoom, Skype, Microsoft Teams, сондай-ақ WhatsApp және т.б.

Жаппай ашық онлайн курстарды қолдану:

1) оқытушының және басқа да оқушылардың білім беру ресурстарымен өзара іс-қимылы арқылы оқыту әдістері (өзін-өзі оқыту). Оларға: интерактивті деректер базасы, электрондық журналдар, компьютерлік оқыту бағдарламалары (электронды оқулықтар) жатады.

2) Жеке оқыту, оларға бір білім алушының бір оқытушымен немесе бір білім алушының басқа білім алушылармен өзара қарым-қатынасы тән ("бірге-бір" оқыту). Бұл әдістер қашықтықтан білім беруде негізінен телефон, смартфон,

электрондық пошта, WhatsApp, Telegram сияқты технологиялар арқылы жүзеге асырылады.

3) Білім алушыларға оқытушы немесе сарапшы оқу материалын ұсыну негізінде қолданылатын әдістер ("бір адам көпті" оқыту). Дәстүрлі білім беру жүйесіне тән бұл әдістер заманауи ақпараттық технологиялар базасында дамудың жаңа қарқынын алады. Мәселен, радио немесе теледидар арқылы оқылатын аудио немесе видеокассетаға жазылған дәрістер заманауи қашықтықтан білім беру үдерісінде "электрондық дәрістер" деп аталатын, яғни компьютерлік желілер арқылы Интернет көмегімен таратылатын дәріс материалдарымен толықтырылады.

4) оқу үдерісінің барлық қатысушылары арасындағы белсенді өзара әрекеттесуі ("көпшілік көпшілікті" оқыту). Бұл әдістердің мәні және оларды пайдалану қарқындылығы оқыту телекоммуникациялық технологияларының дамуымен айтарлықтай артады. Басқаша айтқанда, оқытушы мен білім алушылар арасында ғана емес, білім алушылардың өздері арасындағы интерактивті қарым-қатынас білім алудың маңызды көзіне айналады. Бұл әдістердің дамуы ұжымдық оқу дискуссиялары мен конференцияларын өткізумен байланысты. Қашықтықтан оқитын университеттердің оқу үдерісінде компьютерлік конференциялар ерекше рөл атқарады, олар пікірталасқа қатысушылардың барлығына синхронды, сондай-ақ асинхронды режимде жазбаша хабарламалармен алмасуға мүмкіндік береді.

Қазақстанда мұғалімдердің кәсіби даярлығын арттырудағы ЖАОК рөлі

1. Дәстүрлі білім берудегі бағалау жүйесін өзгертеді.

Дәстүрлі білім беру жүйесі бойынша, жоғары оқу орындарында көбінесе бақылау, емтихан және курстық жұмыстарды қорғау түрінде білім алушылардың білімін тексеріп, қорытындылайды. Жаппай ашық онлайн курстардың дамуына байланысты, білім алушы енді интернет арқылы білім ресурстарына қол жеткізе алады, курсты аяқтаған соң тиісті кридеттерді игере алады. Білім алушы тиісті кридеттерді алған соң, дипломдық немесе диссертациялық жұмыстарын жазып қорғай алады.

2. Білім саласын басқару форматын өзгертеді.

Дәстүрлі білім беру жүйесінде оқытушы бетпе-бет білім алушыға сабақ береді. Сол себептіде кейбір жоғары оқу орындары қаржы тапшылығына байланысты шетелдік үздік оқытушыларды шақыра алмай қалады. Жаппай ашық онлайн курстар мұндай мәселелерді шешеді, университеттің шығынын азайтады. Мысалы, университет жалпы пәндерді оқытпай, білім алушыларды онлайн курс платформаларында жарияланған жалпы пәндермен қамтамасыз етуіне болады, есесіне университет мамандықтардың кәсіби дамуына көбірек қаржы бөлуіне болады. Ашық онлайн курстарды бейнежазбалық сабақтармен салыстырғанда өзіндік айырмашылығы бар. Онлайн курстар білім беру процесін толық қамтамасыз етіп, білім алушыларға тапсырма беріп, талқылау ұйымдастырады, олардың оқу үлгерімін анықтайды, білім алушылар сұрақ қойып, жауап ала алады, соңында емтихан тапсырып сертификатқа ие болады.

3. Білім беру әдістемесін өзгертеді.

Қазіргі уақытта университеттің оқытушылары дәріс оқу әдісін қолданады. Ал ашық онлайн курстары бұл жүйені өзгертуді талап етеді. Отандық университеттеріміз жаппай ашық онлайн курстарын тиімді пайдалану арқылы төңкерілген оқыту және аралас оқыту сияқты инновациялық білім беру әдістерін аудиториялық сабақтарда да қолдануға болады.

4. Профессорлық-оқытушылар құрамын оңтайландырады.

Профессорлық-оқытушылар құрамы білім беру саласының басты кепілі, жоғары оқу орнын дамытудың түп негізі болып саналады. Сондықтан әрбір университет өзінің профессорлық-оқытушылар құрамының сапалығын арттыруға барынша күш салады. Егер Қазақстан жаппай ашық онлайн курс платформаларымен ынтымақтастық орнататын болса, онда тек сапалы профессорлар мен оқытушыларды іріктеп алу мүмкіндігіне қол жеткізеді. Ашық онлайн курсқа жүз мыңдаған білім алушы жазылып, бір мезгілде білім алады. Көп білім алушыларды қанағаттандыру үшін тәжірибелі әрі білімді профессорлар мен оқытушылар бірлесіп жұмыс жасауына тура келеді. Жаппай ашық онлайн курста арнайы бір пәнді дайындау үшін, дәріс оқушы өзіне бірнеше оқытушылар мен көмекшілерді шақырып, өзінің арнайы жұмыс тобын құрады. Топ жетекшісі — дәріс оқушы, ол дәресін бейне жазбаға түсіріп оқиды. Топта бірнеше көмекші оқытушылар курсқа қатысты жағдайларды жасайды. Мысалы, біреуі, бейне жазбаларды монтаждайды, біреуі дәрістің презентацияларын дайындайды, енді біреулері талқылау форумы мен оқу ресурстарын басқарады, тағы біреулер берген тапсырмаларды қарап сұрақтарды іріктеп жауап береді, және т.б. Мұндай жұмыс тобы тек сапалы жұмыс пен жауапкершілікті талап етеді, сол себепті топ құрамындағы көмекші оқытушылар осы пәнді жетік білу керек, онлайн білім алушылардың психологиялық ерекшеліктерін сараптай алу керек, сабақ үрдісін бақылауда ұстай білу керек, сабақ мазмұнына қарай барлық білім алушыларына ортақ оқыту тактикасын қолдана алу керек, форумдағы сұрақтардың көптігіне қарамастан толықтай жауап бере алу керек. Осындай курстарды дайындау барысында сапасыз оқытушылар мен профессорлар автоматты түрде іріктелініп шығып қалады. Бұл бір жағынан оқытушыларды мамандандырылған, әртараптандырылған, топпен жұмыс жасауға қабілетті шынайы маман болуына итермелейді (Қанан, 2018).

5. Ғылыми сараптамалық жұмыстарды жетілдіреді.

Үлкен деректер ұғымының пайда бола салысымен, білім беру саласындағы мамандарда үлкен деректерге сүйеніп зерттеу жұмыстарын ілгерлетуде. Осындай зерттеулердің бірі, оқу үрдісін басты мазмұн ететін оқу сараптамасы барлық зерттеушілердің қызығушылықтарын тудырып отыр. Себебі ашық онлайн курс платформаларында сан алуан білім алушылар бар, курсты оқу барысында білім алушылар платформада әртүрлі зерттеуге тұрарлық деректерді қалдырады. Осы деректерге заманауи технологиялармен сараптама жұмысын жүргізіп, білім алушылардың оқу әдістері мен заңдылықтарын ашып көрсетіп, оқу барысында туындайтын әртүрлі мәселелердің себепшілері туралы көп ақпараттар алуға болады. Осындай зерттеулерге сүйеніп, жоғары

оқу орындары білім алушыларға пайдалы кеңес беруге болады, оқытудағы әдістер мен процесстердің кемшіліктерін толықтап әрі жетілдіруіне болады. Қазақстанда жаппай ашық онлайн курсты тиімді пайдаланатын болса, платформадағы деректерге талдау жасау арқылы оқыту әдісін жақсартып алады, білім алушылардың білім қабылдаудағы осал жерлерін байқап оған шара қолдана алады. Осылайша білім сапасын арттырып, дәстүрлі білім беру жүйесіне өзгерістер енгізе алады.

Қазақстандағы ЖАОК жүйесін дамыту және жетілдіру перспективалары

- дәрістер аудиториядан біртіндеп интернте желісіне көше бастайды, ал аудитория білім алушылардың өзіндік оқу мен өзара талқылау орынан айналмақ;

- оқытушы мен білім алушының арасындағы қарым-қатынас интерактивті сипатқа көшеді, бір-бірімен тіпті жақындай түседі;

- сабақ оқу үрдісі уақыт пен кеңістік шектемесіне ұшырамайтын болады, білім алушы өзінің қалаған уақытында өз еркі бойынша дәрісті тыңдап, тапсырмаларды орындайды, бұл білім алушылардың оқу белсенділігін арттыра түседі;

- тапсырмаларды орындауда туындаған сұрақтарды білім алушы бірлесіп шешу мүмкіндіктеріне ие бола алады, білім алушылардың ара қатынастары да жақындай бастайды;

- оқытушылардың топтық жұмыс жасау сапасын арттырады, курсты дайындау арқылы оқытушылар да білімдерін тереңдетіп, ұйымдастыру қабілеттерін жетілдіреді;

- жоғары оқу орындарышығынды азайтып, білім алушы мен оқытушылардың қажеттіліктерін тоқлық қамтамасыз етуге күш сала алады;

- жоғары оқу орындарындағы бағалау жүйесі мен сабақ беру әдістерін түбегейлі өзгертіп, инновациялық басқаруға көшетін болады;

- елде білім беруді жалпыластыру үрдісін әрі қарай дамытып, халықтың білім деңгейін жоғарлатуға оң ықпал жасайды;

- жоғары оқу орындарының интернационализациялау үрдісін тездетеді, жоғары оқу орындар арасындағы халықаралық ынтымақтастықты күшейте түседі.

- Қазақстанның жарқын болашағы үшін сапалы мамандар заманауи әрі үлгілі түрде жаппай ашық онлайн курстарға көшу дұрыс қадам болады деп ойлаймыз. Бұл бір жағынан ашық онлайн курстар білім алушы мен оқытушыға таныстырып, толықтай үйренуге мүмкіндік береді, екінші жағынан бағалау жүйесін реттеуге, отандық білім беру жүйесіне реформа жасауына мүмкіндік береді (Әбілқасова, 2020).

Нәтижелер мен талқылаулар

Тестілеуге дейінгі және кейінгі бақылау тобы деп аталатын эксперименттік схема қолданылады. Экспериментте өңдеуден бұрын және кейін өлшеулер жүргізіледі. Бұл зерттеуде екі топ бар және олардың біреуі ғана сабақ алады.

Эксперименттің жоспарына сәйкес, екі педагогикалық мамандықтың студенттері бірдей білім деңгейімен мақсатты түрде таңдалды және оқу

курсынан өтуі керек болды. Бақылау тобы жеке орындау үшін ЖАОК-тан практикалық тапсырмалар жинағын алды, ал эксперименталды топтағы студенттер ЖАОК-қа жазылды, барлығы 147 студент. Экспериментке Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университетінің "Информатика" білім беру бағдарламасы бойынша оқитын студенттері қатысты және ол 2022–2023 жылдар аралығында өткізілді. ЖАОК-қа кіріспе курсы алты аптаға созылды (3 кредит) және зерттеушілер ашық білім беру ресурстарын пайдаланды және ЖАОК форматына байланысты қысқаша түсіндірме бейнематериалдар, презентациялар, мәтіндер, викториналар мен пікірталас форумдарының тақырыптары әзірледі. Пікірталас форумдары курс платформасында құрылымдалды, ал желілік пікірталастар Google тобында ұйымдастырылды. Бақылау (87 студент) және эксперименттік топтар (60 студент) жүйеленді. Бұл зерттеудің зерттеу құралы жиырма түрлі тармақтан тұратын сауалнама болды. Тармақтар келесідей бөлінді: мотивацияға қатысты 5 тармақ, технологияға қатысты 7 тармақ, танымға қатысты 5 тармақ және этикаға қатысты 3 тармақ.

Студенттер өздерінің педагогикалық тәжірибелерін үшінші курста алады және эксперимент студенттерге өздерінің педагогикалық тәжірибелеріне көмектесу үшін оны осы уақытта өткізу алдын ала ұйымдастырылады. Осылайша, бұл олардың педагогикалық тәжірибесіне көмектеседі. Педагогикалық практика барысында студенттер өздерінің мектеп топтарымен байланыс орнатуды, білім беру іс-шараларын ұйымдастыруды, цифрлық ресурстарды дайындауды және әртүрлі бағдарламалық жасақтаманы дидактикалық мақсатта пайдалануды үйренеді. Эксперимент талаптарға сәйкес жүргізілді және студенттердің көпшілігі онлайн курстан оңай өтті.

Зерттеу болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігінің компоненттерін дамытуға бағытталған. Мотивациялық компоненттің мақсаты кәсіби қызметті жүзеге асыруға саналы және оң көзқарасты қалыптастыру болып табылады. Осы мақсатқа жету үшін цифрлық оқыту ортасы (ЖАОК) жасалды. Студенттер өз қарқынымен айналыса алады және жүргізушінің нұсқауларын орындай отырып, материалдарды өз бетінше меңгереді деп күтілуде. Кез келген уақытта ЖАОК қолжетімділігі, мультимедиялық материалдардың өз қарқынымен меңгеру икемділігі және әріптестермен кәсіби тақырыптарды талқылау мүмкіндігі оң мотивацияны қалыптастыруға ықпал етеді. Курс асинхронды болса да, эксперименттік топтағы пікірталастың қолданылуы, сондай-ақ тұрақты нұсқаулар мен кері байланыс студенттерге тығыз қарым-қатынас жасауға және тапсырмаларды жүйелі түрде орындауға көмектеседі. Әдетте, студенттер кәсіби салаға қарағанда күнделікті өмірде әлеуметтік медианы көбірек пайдаланады және кәсіби тақырыптарды талқылау үшін әлеуметтік медианы пайдалану моделі технологияны білім беру мақсатында пайдалану үшін жақсы жұмыс істейді. Технологиялық компонент оқушылардың хабардарлығын арттыруға және олардың білім беру міндеттерін шешу үшін технологияларды қолдану туралы тұжырымдамалық түсінігін арттыруға бағытталған. Курстың білім мазмұнын игергеннен кейін студенттер талқылаулар

жасайды және шақырулар жіберуге, қатысушыларды тіркеуге және талқылауға жаңа тақырып ұсынуға машықтанады. Мысалы, студенттер өте қысқа бейнематериалдарды дайындауға машықтанады. Бұл бейне презентацияны немесе басқа бейнелерді қамтуы мүмкін және қатысушылар оларды осы кәсіби тақырыпты талқылау үшін әлеуметтік желілерде орналастырады. Әр апта сайын студенттер мазмұнға негізделген нақты тапсырмаларды орындайды және бейнематериалдар жасау және желілік пікірталастарға қатысу үшін бейне нұсқаулар алады. Студенттер курс туралы ақпаратқа жинақтау арқылы қол жеткізеді, онда олар курстың құрылымымен танысып, оқу немесе түсіндірме бейнелерді көре алады. Содан кейін олар мазмұнды нақтылау үшін бірқатар викториналар өткізеді. Өз кезегінде, олар бір-бірінің пікірлеріне жауап беру немесе жетекші курстың жетекшілігімен пікірталас барысында сұрақтар қою арқылы ынталандырылады. Қайта құру және кері байланыс кезеңінде олардың кәсіби саласына қатысты пікірталас форумының тақырыптары бойынша материалдарды іздеу және мазмұнның жариялауға жарамдылығын түсіну үшін ақпаратты өңдеу міндеті қойылады. Содан кейін олар оны басқалармен әлеуметтік медиа талқылауларында бөліседі, табылған дереккөздерге сілтеме жасайды және жарияланған материалмен келісетіндерін немесе келіспейтіндіктерін білдіреді.

Осылайша, кәсіби құзыреттілікті кешенді дамыту теориялық материалдарды зерделеу және практикалық тапсырмаларды орындау, сондай-ақ желілермен және цифрлық технологиялармен біріктірілген әдістемелік, кәсіби тапсырмаларға негізделген кәсіби білім мен тәжірибе алмасу процесі арқылы жүзеге асырылады. Курсқа қатысу арқылы студенттер өздерінің сандық құзыреттіліктерін, теориялық білімдерін дамытады және ЖАОК құру мен дамытуды үйренеді. Оның сәтті жүзеге асырылуы оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық, дидактикалық және әдіснамалық перспективаларына және цифрлық білім беру ортасын қалыптастыруға байланысты болды.

Зерттеуші осы зерттеуге деректер жинау үшін 20 түрлі сұрақтан тұратын сауалнаманы пайдаланды. Бақылау және эксперименттік топтарға сауалнаманың көшірмесі екі рет берілді (бір рет алдын ала сынақ және бір рет посттест). Сауалнама респонденттердің екі тобына бір уақытта таратылды.

Қорытынды

Қорытындылай келе, болашақ информатика мұғалімдердің кәсіби дайындығын дамыту өте маңызды мәселе деп айтуға болады. Жасанды интеллекттің дамуы тоқтамайды және жаңа технологиялардың дамуымен адам жаңа дағдыларды игеруі немесе пайда болған өзгерістерге бейімделуге дайын болуы керек. Осылайша, зерттеу нәтижелері мен деректерді талдау негізінде келесі тұжырымдар тұжырымдалады. Біріншіден, ЖАОК және желілердің әртүрлі түрлеріне негізделген білім беру сияқты қашықтықтан білім беру технологияларын қолданатын оқыту әдісі кәсіби құзыреттіліктің барлық компоненттерін тиімді дамыта алады. Содан кейін болашақ және қазіргі оқытушылардың кәсіби дайындығын арттыра отырып, Қазақстанның жоғары

білім беру жүйесіне ЖАОК әзірлеу және енгізу елімізде ашық білім беру кеңістігін іске қоса отырып, өмір бойы оқуға жол ашады. Болашақ зерттеулер дидактикалық қиындықтарды жеңу үшін білімді жинақтау құралы ретінде желілік пікірталастарды және олардың әлеуетін терең талдауды қамтамасыз ете алады.

ӘДЕБИЕТТЕР

Вьюшкина Е.Г. (2015). Массовые открытые онлайн-курсы: теория, история, перспективы использования. Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия Философия. Психология. Педагогика, 15 (2). – 78–83.

Семенова Т.В., Вилкова К.А., Щеглова И.А. (2018). Рынок массовых открытых онлайн-курсов: перспективы для России. Вопросы образования, (2). –173–197.

Белоглазов А.А., Белоглазова Л.Б. (2017). Моделирование технологий Интернет-обучения. Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Информатизация образования, 14 (1). – 83–91.

Маковейчук К.А. (2015). Перспективы использования курсов в формате MOOC в высшем образовании в России. Международный научно-исследовательский журнал, (6-3 (37)). – 66–67.

Захарова У.С., Танасенко К.И. (2019). MOOC в высшем образовании: достоинства и недостатки для преподавателей. Вопросы образования, (3). – 176–202.

Джусубалиева Д.М. (2017). MOOC – открытое онлайн образование для вузов // Материалы международной научнометодической конференции «Развитие методологии научно-исследовательской и образовательной деятельности в условия духовно-нравственного возрождения казахстанского общества». –13–14 октября 2017 г. КазНУ им. аль-Фараби, 209–213.

Қанан А., Табыс Е. (2018). Көлемді ашық онлайн курстарының (MOOC) жоғары білім беру жүйесіне ықпалы Е.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Педагогика, Психология, Әлеуметтану сериясы 3(124). –51–60.

Әбілқасова С.О., Калимолдина Л.М., Молдағазыева, (2020). Жоғары оқу орындарында жаппай ашық онлайн курстарын енгізудің мәселелері мен перспективалары. *Абай атындағы ҚазҰПУ, Хабаршы, «Педагогикалық ғылымдары» сериясы*. 1(65). –54–58.

REFERENCES

Vyushkina E.G. (2015). Mass open online courses: theory, history, prospects for use. Izvestia Saratov University. New series. Series Philosophy. Psychology. Pedagogy, 15 (2). – 78–83.

Semenova T.V., Vilkova K.A., Shcheglova I.A. (2018). Market Mass Open Online Courses: prospects for Russia. Education issues, (2). – 173–197.

Beloglazov A.A., Beloglazova L.B. (2017). Modeling of internet education technologies. Vestnik of the Russian University of friendship of peoples. Series: informatization of Education, 14 (1). –83–91.

Makoveichuk K.A. (2015). Prospects for the use of courses in the Mook format in higher education in Russia. International scientific-research journal, (6-3 (37)). –66–67.

Zakharova U.S., Tanasenko K.I. (2019). Mook in higher education: availability and conditions for teachers. Education issues, (3). –176–202.

Dzhusubalieva D.M. (2017). MOOC – open online education for universities // materials of the international scientific and educational conference "development of methods of scientific research and educational activities in the state of the Kazakh society", October 13–14. 2017, KazNU im. Al-Farabi. – 209–213.

Kanan A., Success E. (2018). Influence of large-scale open online courses (MOC) on the system of higher education E. N. Gumilyov Eurasian National University pedagogy, Psychology, Sociology Series 3(124). – 51–60.

Abylkasova S.O., Kalimoldina L.M., Moldagazyeva, (2020). Problems and prospects for the introduction of mass open online courses in higher educational institutions. Abai Kaznpu, Bulletin, series "Pedagogical Sciences". 1(65). – 54–58.

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Х.К. Абдрахманова, Қ.Б. Қудайбергенова МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ STEM- БІЛІМ БЕРУ ӘДІСІМЕН ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ПӘНДЕРІН ОҚЫТУҒА ДАЙЫНДЫҒЫ.....	7
Б.Ф. Әбжекенова, А.К. Мейрбеков, Е.Т. Бекіш, А.А. Куралбаева, Э.А. Сардарова АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА СӨЗДІК ҚОРДЫ ДАМЫТУ ОҚУ-ҚҰРАЛДАРЫН ЭКСПЕРИМЕНТ НЕГІЗІНДЕ БАҒАЛАУ.....	20
М.А. Байдаулетова, К.Т. Жумагулов, Р.Ж. Мрзабаева РОЛЬ ДУХОВНО-РЫЦАРСКИХ ОРДЕНОВ В СТАНОВЛЕНИИ ВТОРОГО СРЕДНЕВЕКОВОГО РЕНЕССАНСА.....	34
Н. Балгабаева, С. Адиканова, А. Кадырова ОҚЫТУҒА АРНАЛҒАН ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСТАРДАҒЫ ОЙЫН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ.....	46
Д. Белесова, А. Ибашова, Г. Шаймерденова, С. Момбекова АҚПАРАТТЫҚ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ БЕЙНЕЛЕР МЕН ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ.....	60
П.К. Елубаева, Г.О. Беркинбаева, Г.К. Құлжанбекова, А.Х. Хамидова МЕДИАСАУАТТЫҚТЫ ТІЛ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУ ЖАЙЫ: МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ.....	71
Б. Ермаханов, Б. Мухамеджанов, А. Исаев, Т.Данияров, М. Исаев ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫ БІЛІМгерлерінің САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫ ((WHOQOL-BREF) KAZ) КӨРСЕТКІШТЕРІ НЕГІЗІНДЕ ТАЛДАУ....	88
А.Ш. Ермекбаева АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ ІСКЕРЛІК ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ИДИОМАЛАРДЫҢ РӨЛІ.....	103
С.Б. Заурова, А.Е. Сагимбаева, Ж.С. Мукатаева ВИРТУАЛДЫ ЗЕРТХАНАНЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	114
С.Н. Ибадулла, Қ.Ә. Жұмағұлова, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин STEM-БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ АҚПАРАТТЫҚ–КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ.....	132
М.С. Исаев, Т.А. Апендиев, Т.А. Данияров ТАРИХТЫ ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ-ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН INTERNET ЖЕЛІСІН ПАЙДАЛАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	146
Г.Р. Кошанова, Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Құлжагарова, С.Р. Шармуханбет СТЕРЕОМЕТРИЯ КУРСЫН ОҚЫТУДА GEOGEBRA БАҒДАРЛАМАСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ШАРТТАРЫ МЕН МЕХАНИЗМДЕРІ.....	161
А. Кыдырбекова, А. Карымсакова, С. Идрисов ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТЕХНОЛОГИЯЛАР: КЕШЕНДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТКЕ ШОЛУ.....	174
К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазинова, Д.Б. Абыкенова, И.Ш. Абишева, Ж.Б. Копеев STEM ЖОБАЛАР ӨЗІРЛЕУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ БЕРУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ.....	190
А.К. Мыңжасар, Ж.М. Жаксибаева БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЦИФРЛЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОҚЫТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	205
А.К. Сагинтаева, П. Ричардсон, К. Плезент КОЛЛЕГИАЛДЫ БАСҚАРУ: ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ АҚШ УНИВЕРСИТЕТТЕРІНДЕГІ КЕЙС-СТАДИ.....	221

А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, Ж.Б. Копеев, Д.И. Кабенов, К.Р. Қусманов ДУАЛДЫ ОҚЫТУ ЖАҒДАЙЫНДА ПЕДАГОГ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖАҒДАЙЫ.....	234
Н.К. Токжигитова, Г.С. Джарасова, Н.Н. Оспанова, А.Н. Токжигитова, С.Д. Байжуманов IT КҰЗЫРЛЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ДАЙЫНДАУДА ЖАСЫРЫН БАҒАЛАУДЫ ПАЙДАЛАНУ.....	246
Г.Т. Шериева, Ж.И. Исаева, Ж.Н. Сулейменова СТУДЕНТТЕРДІҢ ТІЛДІК-ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ДИДАКТИКАЛЫҚ ҚАҒИДАТТАРЫ.....	259
<i>Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова</i> МҰҒАЛІМДЕРДЕҢ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҒЫН ЖАППАЙ АШЫҚ ОНЛАЙН КУРС ҚОЛДАНУ НЕГІЗІНДЕ АРТТЫРУ.....	270

ЭКОНОМИКА

Ә.А. Амангелді, А.К. Оразғалиева, Л.О. Абылкасимова, А.Б. Тлесова, Ж.Б. Кинашева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЭКОТУРИЗМНІҢ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫ.....	286
М. Баймаганбетова, С. Баймаганбетов, А. Исаев МҰНАЙ БАҒАСЫ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ: ҚАЗАҚСТАН МЫСАЛЫНДА ТАЛДАУ.....	305
Г.И. Баймахамбетова, К.М. Камали, Э.С. Балапанова, М.Н. Нургабылов, М.Т. Баєтова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ШАҒЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ КӘСІПкерлікті МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ МЕХАНИЗМДЕРІ.....	318
Э.С. Балапанова, Р.К. Арзикулова, А.Т. Исаева, Д.О. Оналтаев, К.Н. Тастанбекова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ЖҮЙЕСІН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ МЕН ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫ ТАРТУ.....	335
Ж.Қ. Басшиева, Г.М. Мухамедиева, К.Ш. Сыздықова, Ф.И. Бокижанова, Н.Х. Маулина ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА.....	348
Г.Н. Бисембаева ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА ЖАҒДАЙЫНДА АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНДІРІСІН МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУДЫ ЖЕТІЛДІРУ (ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА).....	365
А.Ж. Бұхарбаева, А.К. Оралбаева, Р.К. Айтманбетова ҚАЗАҚСТАНДА АГРАРЛЫҚ ӨНДІРІС ПЕН АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНІМІН ӨТКІЗУДІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН ДАМУ ПРОБЛЕМАЛАРЫН БАҒАЛАУ.....	381
Л.М. Давиденко, С.К. Құнызова, М.А. Амирова, З.А. Арынова, Т.Я. Эрнazarov, А.Қ. Бакпаева ӨНЕРКӘСІПТІК КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ЭКО БРЕНДИНГІН РЕСУРСТЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ (ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЖӘНЕ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРІБЕ).....	398
З.О.Иманбаева, Ж.Б. Кенжин, С.М. Есенғалиева, К.У. Нурсапина, Р. А. Малаева, А.М. Оспанова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ҚАЗІРГІ МАРКЕТИНГТІ ДАМУ ЖОЛДАРЫ.....	419
Л.А. Қудабаева, К.А. Абдықұлова, Д.А. Джунусова, Э.С. Балапанова, Г.А. Саймаганбетова ҰЛТТЫҚ КОМПАНИЯЛАРДЫҢ АКТИВТЕРІН БАСҚАРУ ТИІМДІЛІГІ АУДИТІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	437
К.К. Мамутова, Б.К. Нурмаганбетова, Ш.А. Капанова, Г.Н. Аппақова, А.А. Махфудз КОММЕРЦИЯЛЫҚ БАНКТІҢ НЕСИЕЛІК ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ.....	453
Г. Мауина, А. Жунусова, А. Жолмуханова, Б. Мустафаева, А. Құлмаганбетова ТУРИЗМ САЛАСЫНДАҒЫ ҚАЛАЛЫҚ МАРКЕТИНГ ҚҰРАЛДАРЫ (АСТАНА ЖӘНЕ АЛМАТЫ ҚАЛАЛАРЫ МЫСАЛЫНДА).....	471
К.Е. Мендигалиев ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС САЛАСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ: СИПАТТАМАЛЫҚ ТАЛДАУ.....	484

Г.С. Мукина, Г.Е. Кайрлиева, А.Б. Тлесова, Ж.С. Карабаева, М.Т. Баймолдаева ӨНІРЛЕРДІ ДАМУ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАРЫН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	495
А.А. Муталиева, М. Ускенов, М. Сапарбаев, А.Н. Исахметова, Б.Б. Оразова ҚАЗАҚСТАНДА ЖЕКЕ ҚОСАЛҚЫ ШАРУАШЫЛЫҚТАРЫАРА КООПЕРАЦИЯ НЕГІЗІНДЕ ТИІМДІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ СҮТ ӨНДЕУ КООПЕРАТИВТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	509
Д.А. Рахметова, А.А. Нурғалиева, С. Дырка, Г.Ы. Бекенова, Г.А. Оспанова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ТУРИСТІК КӘСІПКЕРЛІК ҚЫЗМЕТТІ ДАМУ БАҒЫТТАРЫ.....	524
М.Б. Тасқараева, Р.А. Алшанов, Ж.Т. Бекбергенова, Г.С. Еркулова, Г.М. Кадырова АЙМАҚТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫ ӨРТАРАПТАНДЫРУ.....	542
Р.Ш. Тахтаева, М.Б. Молдажанов ТУРИЗМНІҢ ДАМУЫНЫҢ ЕЛ ЭКОНОМИКАСЫНА ӘСЕРІ: МӘСЕЛЕЛЕР МЕН БОЛАШАҒЫ.....	556
С.М. Хасенова, Е.К. Қуязов, М.А. Амирова, Г.Е. Нурбаева, Д.С. Бекниязова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КӘСІПКЕРЛІКТІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ.....	570
Ұ. Юсупов, Г. Түсibaева, А. Оспанова, Г. Бермухамедова, Н. Тағайбекова МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНДЕ БИЗНЕС-ПРОЦЕСТЕРДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ОҒТАЙЛАНДЫРУДА ВРМ ҚОЛДАНУ МҮМКІНДІГІ.....	589

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Х.К. Абдрахманова, К.Б. Қудайбергенова ГОТОВНОСТЬ УЧИТЕЛЕЙ ШКОЛЫ К ПРЕПОДАВАНИЮ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫХ ДИСЦИПЛИН МЕТОДОМ STEM-ОБРАЗОВАНИЯ.....	7
Б.Г. Абжекенова, А.К. Мейрбеков, Е.Т. Бекиш, А.А. Куралбаева, Э.А. Сардарова ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ОЦЕНКА СРЕДСТВ РАЗВИТИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	20
М.А. Байдаулетова, Қ.Т. Жұмағұлов, Р.Ж. Мрзабаева ЕКІНШІ ОРТАҒАСЫРЛЫҚ ҚАЙТА ӨРЛЕУ ДӘУІРІНІҢ ДАМУЫНДАҒЫ РУХАНИ ЖӘНЕ РЫЦАРЬЛЫҚ ОРДЕНДЕРДІҢ РӨЛІ.....	34
Н. Балтабаева, С. Адиканова, А. Кадырова ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСАХ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ.....	46
Д. Белесова, А. Ибашова, Г. Шаймерденова, С. Момбекова ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ВИДЕО И ЗАДАНИЙ В ИНФОРМАЦИОННО- ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ.....	60
П.К. Елубаева, Г.О. Беркинбаева, Г.К. Құлжанбекова, А.Х. Хамидова СОСТОЯНИЕ ОБУЧЕНИЯ МЕДИАГРАМОТНОСТИ В ЯЗЫКОВЫХ АУДИТОРИЯХ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	71
Б. Ермаханов, Б. Мухамеджанов, А. Исаев, Т. Данияров, М. Исаев АНАЛИЗИРОВАТЬ ФОРМИРОВАНИЕ НА ОСНОВЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ((WHOQOL-BREF) KAZ) ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ВУЗА.....	88
А.Ш. Ермакбаева РОЛЬ ИДИОМ В СИТУАЦИИ ДЕЛОВОГО ОБЩЕНИЯ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ.....	103
С.Б. Заурова, А.Е. Сагимбаева, Ж.С. Мукагаева ЗНАЧИМОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИРТУАЛЬНОЙ ЛАБОРАТОРИЙ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ.....	114
С.Н. Ибадулла, Қ.Ә. Жұмағұлова, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ STEM-ОБРАЗОВАНИЯ.....	132
М.С. Исаев, Т.А. Апендиев, Т.А. Данияров ПРОБЛЕМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИНТЕРНЕТ СЕТИ В ОБУЧЕНИИ ИСТОРИИ.....	146
Г.Р. Коцанова, Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Құлжағарова, С.Р. Шармуханбет УСЛОВИЯ И МЕХАНИЗМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОГРАММЫ «GEOGEBRA» ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА СТЕРЕОМЕТРИИ.....	161
А. Кыдырбекова, А. Карымсакова, С. Идрисов ТЕХНОЛОГИИ, ПРИМЕНЯЕМЫЕ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ: КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ И ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР.....	174
К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазинова, Д.Б. Абыкенова, И.Ш. Абишева, Ж.Б. Копеев РЕАЛИЗАЦИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБРАЗОВАНИИ ЧЕРЕЗ РАЗРАБОТКУ STEM ПРОЕКТОВ.....	190
А.К. Мыңжасар, Ж.М. Жаксибаева ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБУЧЕНИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ.....	205
А.К. Сагинтаева, П. Ричардсон, К. Плезент КОЛЛЕГИАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ: КЕЙС-СТАДИ УНИВЕРСИТЕТОВ КАЗАХСТАНА И США.....	221
А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, Ж.Б. Копеев, Д.И. Кабенов, К.Р. Кусманов СОСТОЯНИЕ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ДУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ.....	234

Токжигитова Н.К., Джарасова Г.С., Н.Н. Оспанова, А.Н. Токжигитова, С.Д. Байжуманов ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СКРЫТОЙ ОЦЕНКИ ПРИ ПОДГОТОВКЕ IT КОМПЕТЕНТНЫХ ОБУЧАЮЩИХСЯ.....	246
Г.Т. Шериева, Ж.И. Исаева, Ж.Н. Сулейменова ДИДАКТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЯЗЫКОВО-ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ.....	259
Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова ПОВЫШЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ ПРИМЕНЕНИЯ МАССОВОГО ОТКРЫТОГО ОНЛАЙН-КУРСА.....	270

ЭКОНОМИКА

А.А. Амангелды, А.К. Оразгалиева, Л.О. Абылкасимова, А.Б. Тлесова, Ж.Б. Кинашева ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ЭКОТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	286
М. Баймаганбетова, С. Баймаганбетов, А. Исаев ЦЕНЫ НА НЕФТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ: АНАЛИЗ НА ПРИМЕРЕ КАЗАХСТАНА.....	305
Г.И. Баймахамбетова, К.М. Камали, Э.С. Балапанова, М.Н. Нургабылов, М.Т. Багетова ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ МАЛОГО ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	318
Э.С. Балапанова, Р.К. Арзикулова, А.Т. Исаева, Д.О. Оналтаев, К.Н. Тастанбекова ПРИВЛЕЧЕНИЕ ФИНАНСИРОВАНИЯ И ИНВЕСТИЦИЙ КАК ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	335
Ж.К. Басшиева, Г.М. Мухамедиева, К.Ш. Сыздыкова, Ф.И. Бокижанова, Н.Х. Маулина ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	348
Г.Н. Бисембаева СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМ ПРОИЗВОДСТВОМ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ (НА ПРИМЕРЕ КЫЗЫЛОРДИНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	365
А.Ж. Бухарбаева, А.К. Оралбаева, Р.К. Айтманбетова ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ И ПРОБЛЕМ РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА И СБЫТА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В КАЗАХСТАНЕ.....	381
Л.М. Давиденко, С.К. Кунязова, М.А. Амирова, З.А. Арынова, Т.Я. Эрнazarов, А.К. Бакпаева РЕСУРСНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭКОБРЕНДИНГА ПРОМЫШЛЕННЫХ КОМПАНИЙ (КАЗАХСТАНСКИЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ).....	398
З.О. Иманбаева, Ж.Б. Кенжин, С.М. Есенгалиева, К.У. Нурсапина, Р.А. Малаева, А.М. Оспанова ПУТИ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО МАРКЕТИНГА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	419
Л.А. Кудабаетова, К.А. Абдыкулова, Д.А. Джунусова, Э.С. Балапанова, Г.А. Саймаганбетова ОСОБЕННОСТИ АУДИТА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ АКТИВАМИ НАЦИОНАЛЬНЫХ КОМПАНИЙ.....	437
К.К. Мамутова, Б.К. Нурмаганбетова, Ш.А. Капанова, Г.Н. Аппакова, А.А. Махфудз ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМИ РИСКАМИ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ.....	453
Г. Мауина, А. Жунусова, А. Жолмуханова, Б. Мустафаева, А. Кулмаганбетова ИНСТРУМЕНТЫ ГОРОДСКОГО МАРКЕТИНГА В СФЕРЕ ТУРИЗМА (НА ПРИМЕРЕ ГОРОДОВ АСТАНЫ И АЛМАТЫ).....	471
К.Е. Мендигалиев СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ОПИСАТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ.....	484

Г.С. Мукина, Г.Е. Кайрлиева, А.Б. Тлесова, Ж.С. Карабаева, М.Т. Баймолдаева МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРОГРАММ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ.....	495
А.А. Муталиева, М. Ускенов, М. Сапарбаев, А.Н. Исахметова. Б.Б. Оразова ФОРМИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ ИННОВАЦИОННЫХ МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ КООПЕРАТИВОВ НА ОСНОВЕ КООПЕРАЦИИ ЛИЧНЫХ ПОДСОБНЫХ ХОЗЯЙСТВ В КАЗАХСТАНЕ.....	509
Д.А. Рахметова, А.А. Нургалиева, С. Дырка, Г.Ы. Бекенова, Г.А. Оспанова НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТУРИСТСКОЙ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	524
М.Б. Таскараева, Р.А. Алшанов, Ж.Т. Бекбергенова, Г.С. Еркулова, Г.М. Кадырова ДИВЕРСИФИКАЦИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	542
Р.Ш. Тахтаева, М.Б. Молдажанов ВЛИЯНИЕ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА НА ЭКОНОМИКУ СТРАНЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	556
С.М. Хасенова, Е.К. Кунязов, М.А. Амирова, Г.Е. Нурбаева, Д.С. Бекниязова СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	570
У. Юсупов, Г. Тусибаева, А. Оспанова, Г. Бермухамедова, Н. Тагайбекова ВОЗМОЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВРМ В АНАЛИЗЕ И ОПТИМИЗАЦИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ.....	589

CONTENTS

PEDAGOGYR

Kh.K. Abdrakhmanova, K.B. Kudaibergenova READINESS OF SCHOOL TEACHERS TO TEACH NATURAL SCIENCE DISCIPLINES BY THE METHOD OF STEM EDUCATION.....	7
B.G. Abzhekenova, A.K. Meirbekov, E.T. Bekish, A.A. Kuralbayeva, E.A. Sardarova EXPERIMENTAL EVALUATION OF VOCABULARY DEVELOPMENT TOOLS IN THE ENGLISH CLASS.....	20
M.A. Baidautetova, K.T. Zhumagulov, R.Zh. Mrzabayeva THE ROLE OF MILITARY ORDERS IN THE DEVELOPMENT OF THE SECOND MEDIEVAL RENAISSANCE.....	34
Н. Балгабаева, С. Адиканова, А. Кадырова GAME TECHNOLOGIES ON INTERNET RESOURCES FOR TRAINING.....	46
D. Belessova, A. Ibashova, G. Shaimerdenova, S. Mombekova USING INTERACTIVE VIDEOS AND TASKS IN AN INFORMATION EDUCATION ENVIRONMENT.....	60
P.K. Yelubayeva, G.O. Berkinbayeva, G.K. Kulzhanbekova, A.Kh. Khamidova STATE OF MEDIA LITERACY EDUCATION IN LANGUAGE CLASSROOMS: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.....	71
B. Yermakhanov, B. Mukhamedzhanov, A. Issayev, T. Daniyarov, M. Isayev ANALYSIS OF HEALTHY LIFESTYLE FORMATION OF HIGHER EDUCATION EDUCATORS (WHOQOL-BREF) KAZ) INDICATORS.....	88
A.Sh. Yermekbayeva THE ROLE OF IDIOMS IN THE SITUATION OF BUSINESS COMMUNICATION IN ENGLISH.....	103
S.B. Zaurova, A.E. Sagimbayeva, Zh.S. Mukataeva THE IMPORTANCE OF USING VIRTUAL LABORATORIES IN EDUCATION.....	114
S.N. Ibadulla, K.A. ZHumagulova, A.D. Maimatayeva, S.V. Sumatokhin THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF STEM EDUCATION.....	132
M.S. Issayev, T.A. Apendiyev, T.A. Daniyarov PROBLEMS OF USE OF INFORMATION-DIGITAL TECHNOLOGIES AND THE INTERNET NETWORK IN HISTORY TEACHING.....	146
G. Kochshanova, E. Abdykerimova, A. Turkmenbayev, B. Kulzhagarova, S. Sharmukhanbet CONDITIONS AND MECHANISMS OF USING THE GEOGEBRA PROGRAM WHEN TEACHING A STEREOOMETRY COURSE.....	161
A. Kydyrbekova, A. Karymsakova, S. Idrissov TECHNOLOGIES USED IN INCLUSIVE EDUCATION: COMPREHENSIVE ANALYSIS AND LITERATURE REVIEW.....	174
K.M. Mukhamediyeva, G. Sh. Nurgazinova, D.B. Abykenova, I.Sh. Abisheva, Zh.B. Kopeyev IMPLEMENTATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION THROUGH THE DEVELOPMENT OF STEM PROJECTS.....	190
A.K. Myngzhassar, Zh.M. Zhaxibayeva PEDAGOGICAL ASPECTS OF TEACHING USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION SYSTEM.....	205
A. Sagintayeva, P. Richardson, K. Pleasant COLLEGIAL GOVERNANCE: CASE STUDIES OF UNIVERSITIES IN KAZAKHSTAN AND THE USA.....	221
A.A. Seitalieva, N.T. Shyndaliev, Zh.B. Kopeyev, D.I. Kabenov, K.R. Kusmanov THE STATE OF TEACHER TRAINING IN THE CONDITIONS OF DUAL TRAINING.....	234

N. Tokzhigitova, G. Jarassova, N. Ospanova, A. Tokzhigitova, S. Baizhumanov THE USE OF STEALTH ASSESSMENTS IN THE PREPARATION OF IT COMPETENT STUDENTS.....	246
G.T. Sheriyeva, Zh.I. Issayeva, Zh.N.Suleimenova DIDACTIC PRINCIPLES OF FORMATION OF LINGUISTIC COMPETENCE OF STUDENTS.....	259
D. Shrymbay, E. Adylbekova IMPROVING THE PROFESSIONAL TRAINING OF TEACHERS BASED ON THE USE OF A MASSIVE OPEN ONLINE COURSE.....	270

EKONOMICS

A.A. Amangeldi, A. Orazgaliyeva, L.O. Abylkassimova, A.B. Tlessova, Z.B. Kinasheva ATTRACTIVENESS OF ECOTOURISM IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	286
M. Baimaganbetova, S. Baimaganbetov, A. Issayev OIL PRICES AND ECONOMIC GROWTH: CASE OF KAZAKHSTAN.....	305
G.I. Baymakhambetova, K.M. Kamali, E.S. Balapanova, M.N. Nurgabylov, M. Bayetova ECONOMIC MECHANISMS OF STATE SUPPORT OF SMALL INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	318
E.S. Balapanova, R.K. Arzikulova, A.T. Issaeva, D.O. Onaltayev, K.N. Tastanbekova ATTRACTION OF FINANCING AND INVESTMENTS AS A FACTOR OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENERGY SYSTEM OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	335
Zh. Bashieva, G. Mukhamediyeva, K. Syzdykova, F. Bokishanova, N. Maulina DIGITAL ECONOMY IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	348
G.N. Bisembayeva IMPROVEMENT OF STATE MANAGEMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN THE DIGITAL ECONOMY (ON THE EXAMPLE OF THE KYZYLORDA REGION).....	365
A.Z. Bukharbayeva, A.K. Oralbayeva, R.K. Aitmanbetova ASSESSMENT OF THE CURRENT STATE AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION AND MARKETING OF AGRICULTURAL PRODUCTS IN KAZAKHSTAN.....	381
L.M. Davidenko, S.K. Kunyazova, M.A. Amirova, Z.A. Arynova, T.Ya. Ernazarov, A.K. Bakpayeva RESOURCE SUPPORT OF ECO-BRANDING OF INDUSTRIAL COMPANIES (KAZAKHSTAN AND FOREIGN EXPERIENCE).....	398
Z.O. Imanbayeva, Zh.B. Kenzhin, S. Yessengaliyeva, K. Nursapina, R. Malayeva, A. Ospanova WAYS TO DEVELOP MODERN MARKETING IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	419
L. Kudabayeva, K. Abdykulova, D. Junussova, E. Balapanova, N. Maulina FEATURES OF THE AUDIT OF THE EFFECTIVENESS OF ASSET MANAGEMENT OF NATIONAL COMPANIES.....	437
K. Mamutova, B. Nurmaganbetova, Sh. Kapanova, G. Appakova, A.A. Mahfudz COMMERCIAL BANK CREDIT RISK MANAGEMENT ISSUES AND WAYS TO SOLVE THEM.....	453
G. Mauina, A. Zhunusova, A. Zholmukhanova, B. Mustafayeva, A. Kulmaganbetova INSTRUMENTS OF URBAN MARKETING IN THE SPHERE OF TOURISM (ON THE EXAMPLE OF ASTANA AND ALMATY CITIES).....	471
K.Y. Mendigaliyev THE CURRENT STATE OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: DESCRIPTIVE ANALYSIS.....	484
G. Mukina, G. Kairliyeva, A. Tlessova, Zh. Karabayeva, M. Baimoldaeva METHODOLOGY FOR EVALUATION OF STATE REGIONAL DEVELOPMENT PROGRAMS.....	495

A. Mutaliyeva, M. Uskenov, M. Saparbayev, A. Issakhmetova, B. Orazova FORMATION OF EFFECTIVE INNOVATIVE DAIRY PROCESSING COOPERATIVES BASED ON THE COOPERATION OF PRIVATE SUBSIDIARY FARMS IN KAZAKHSTAN.....	509
D. Rakhmetova, A.A. Nurgaliyeva, Dyrka Stefan, G. Bekenova, G.A. Ospanova DIRECTION OF TOURIST ENTREPRENEURIAL DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	524
M. Taskarayeva, R. Alshanov, Zh. Bekbergenova, G. Yerkulova, G. Kadyrova DIVERSIFICATION OF THE REGIONAL ECONOMY.....	542
R. Takhtayeva, M. Moldazhanov INFLUENCE OF TOURISM DEVELOPMENT ON THE COUNTRY'S ECONOMY: PROBLEMS AND PROSPECTS.....	556
S.M. Khassenova, E.K. Kunyazov, M.A. Amirova, G.E. Nurbayeva, D. Bekniyazova IMPROVING THE SYSTEM OF STATE SUPPORT FOR ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	570
U. Yussupov, G. Tussibayeva, A. Ospanova, G. Bermukhamedova, N. Tagaibekova THE ABILITY TO USE BPM IN THE ANALYSIS AND OPTIMIZATION OF BUSINESS PROCESSES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM.....	589

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Подписано в печать 30.10.2023.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

38,5 п.л. Тираж 300. Заказ 5.

*РОО «Национальная академия наук РК»
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19*